Timur, Y., TOLUNAY, A., 1993., Sosyal Ormancılıkta ORKÖY-ORKÖY de Sosyal Ormancılık, I. Ormancılık Şurası, Orman Köy İlişkileri Çalışma Grubu, 1-5 Kasım 1993, Ankara, Türkiye.

SOSYAL ORMANCILIKTA ORKÖY ORKÖY'DE SOSYAL ORMANCILIK

Yaşar TİMUR
Orköy Başmühendisliği - BOLU
Ahmet TOLUNAY
Batı Karadeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü - BOLU

1. GİRİŞ

Bu tebliği; Ülkemizin sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarının çözümü için faaliyet gösterecek bir kurum olan ORKÖY'ün, yeniden kurumlaşma aşamasında, etkin ve verimli bir şekilde sosyal ormancılık uygulamalarını yapabilmesine ilişkin konuları değinmekte ve irdelenmektedir.

Tebliğde önce, sosyal ormancılık kavramı ve konusu hakkında bilgiler verilmiş ve daha sonra geçmiş dönemlerdeki ORKÖY uyulamalarının bir kritiği yapılmıştır. Bu bağlamda ülkemizin ve ormancılığımızın daha iyi sonuçlara ulaşabilmesi için sosyal ormancılık konusu ile ORKÖY uygulamaları bir odak noktasında birleştirilmeye çalışılmıştır.

Son olarak tebliğde, ORKÖY'ün sosyal ormancılık uygulamalarını yapan bir Genel Müdürlük olarak kurumlaşması gerektiği belirtilerek, sosyo-ekonomik sorunların çözümüne yönelik öneriler verilmiştir.

2. SOSYAL ORMANCILIK NEDİR?

Ormanların yayılış gösterdiği alanlar içerisinde, çeşitli kırsal uğraşı düzenleri ile yaşamlarını sürdürme çabasında olan insanların varlığı, sosyal ormancılığın temelini oluşturmaktadır. Orman içi veya kenarında bulunan insanlar ekonomik gereksinimleri dolayısıyla orman ve orman alanları ile karşılıklı ilişki içerisindedir. Bu ilişki sosyo-ekonomik ormancılık sorunları nedeniyle olumlu bir yönde değildir. Ormancılık örgütü ormanlar ile bu orman alanları içerisinde sıkışmış durumdadır. İşte bu sıkışmayı önlemek ve orman alanları içerisinde yaşayan insan kitlelerinin sosyo-ekonomik sorunlarını çözmek için uygulanacak ormancılık şekli; SOSYAL ORMANCILIK olacaktır. Sosyal ormancılık; insan ile orman arasındaki sosyo-ekonomik sorunları çözmek için fikirler ve modeller üreten bir ormancılık anlayışı olup, ilkeleri ve

uygulamaları ormancılık politikalarında ve ormancılık çalışmalarında yer aldığında bir ormancılık tipi olarak ortaya çıkar (Tolunay 1991, s. 1). Ormancılık politikalarını ve mevzuatlarını, sosyo-ekonomik sorunlarını ortadan kaldıracak şekilde düzenlemiş ve ormancılık uygulamalarını bu yöne kanalize etmiş ülkelerde, bu ormancılık şekline rastlamak mümkündür.

3. TÜRKİYE AÇISINDAN NEDEN SOSYAL ORMANCILIK?

Sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarının var olduğu bir ülkeyi düşünelim. Böyle bir ülkede farklı şekillerde ele alınan ormancılık politikaları ve ormancılık uygulamalarına göre, orman idaresi ve orman köylüleri açısından dört ayrı sonuç elde edilebilir. Bu sonuçları Şekil (1)'de görmek mümkündür. Şekilden de görüleceği üzere, bu dört farklı sonuçtan, A, B ve D durumları orman idaresi ile orman köylüsünün ayrı ayrı veya beraber kaybettikleri durumlardır. C durumu ise hem orman idaresinin hem de orman köylüsünün birlikte kazançlı çıktıkları durum olup, ülkede uygulanacak ormancılık şeklinin sosyal ormancılık olarak belirlenmesiyle ortaya çıkmıştır (Ohe 1991, s. 4).

Şekil (1)' göre ülkemiz hem orman idaresinin, hem de orman köylüsünün birlikte kaybettikleri durum olan B durumundadır. C durumu ise, her ikisinin de kazançlı çıktığı durumdur. Bu nedenle sosyo-ekonomik ormancılık sorunları açısından Türk Ormancılığı; B durumundan C durumuna, yani hem orman idaresinin hem de orman köylüsünün kazançlı çıkacakları duruma kavuşturulması gerekmektedir.

4. GEÇMİŞTE YAŞANILAN BİR ORKÖY DENEYİMİ YA DA SERÜVENİ

Ülkemiz ormancılığında orman köylerine yönelik sosyal yaklaşımlara ilk defa 1950'li yıllarda ihtiyaç duyulmuş ve çıkarılan mevzuatlarla, sosyo-ekonomik yönlü çeşitli uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamaların ilki, 6831 Sayılı Orman Kanununun 13. maddesiyle yapılan çalışmalar olup, daha sonraki yıllarda uygulamaların tek elden köklü bir örgütle yapılma gereksinimi ORKÖY gibi teşkilatı ortaya çıkarmıştır. Eksikliklerine rağmen verimli çalışmaları hiçbir zaman yadsınmayacak olan ORKÖY, 1980'li yıllara gelindiğinde önce küçültülmüş ve daha sonra ormancılık dışı bir kuruma verilmiştir. 1991 yılında yapılan en son reorganizasyon ile ORKÖY, Orman Bakanlığı içerisinde tekrar yerini almıştır. ORKÖY'ün kuruluşundan itibaren 1991 yılına kadar yaşadığı maceralı ve ilginç serüvenini incelemek ve irdelemek faydalı olacaktır. ORKÖY'ün geçmiş dönemine ait bu inceleme ve irdelemeler, yaşadığı reorganizasyonlara bağlı olarak iki bölüme ayrılarak yapılmıştır.

AMAÇ STRATEJİLERİ:
VERİMLİ VE SOSYAL ORMANCILIK

A- Orman İdaresi Kaybetmektedir.
Orman Köylüleri Kazanmaktadır.
* Verimli ormanlar azalmaktadır.
* Orman köylülerinin tarım alanları artmaktadır.

B- Her İkiside Kaybetmektedir. (Mevcut Durum)
Ormansızlaşma ve bunu takiben erozyon ve havza tahribatı sonucu,
* Verimli ormancılıkta hasılalar düşmektedir.
* Çiftçilerin tarımsal üretimleri azalmaktadır.

C- Her İkiside Kazanmaktadır.
* Orman idaresi, köylülerin oduna olan ihtiyaçlarını kabul etmektedir. (muhtemelen, köye yakın düşük verimli bir orman alanını köylülerin yararlanmasına tahsis etmektedir.
* Buna karşılık köylüler Orman İdaresinin koyduğu sınırlara uymayı kabul etmektedir.
* Ormansızlaşma ve erozyon azalmaktadır.
* Her iki taraf, birim alandan daha yüksek verim almaktadır.

D- Orman İdaresi Kazanmakta
Orman Köylüleri Kaybetmektedir
* Orman köylüleri orman dışına yerleştirilmekte.
* Geniş orman alanları saf ormanlara dönüşmektedir, bu sahalar köylülere kapalıdır ve daha önemlisi ulaşımı güçtür.

4.1. I. ORKÖY Dönemi (1970 - 1982 Yılları)

ORKÖY; 21 Şubat 1970 tarihinde Orman Bakanlığı bünyesinde Genel Müdürlük düzeyinde kurulmuş bir birimdir. Nasıl bir kurum yapısında olacağı şu şekilde özetlenmiştir. "ORKÖY klasik bir banka gibi tarımsal bir kredi veren bir kuruluş değil; aksine kırsal kalkınma teknikleri ile yapılacak ilçe kalkınma planlarının öngöreceği orman ürünlerine, hayvancılığa endüstriye ve tarıma dayalı proje önerilerini temel alarak orman köylüsünün kalkındırılmasını katkıda bulunmayı amaçlayan; bunun içinde orman ürünlerinin üretim ve satışından beslenen "Orman Köylerini Kalkındırma Fonu"nu, yine orman ürünü üreten orman köylüsüne akılcı ve sistemli bir şekilde dönüştürülmesini sağlayacak bir Genel Müdürlük olmalıdır" (DPT. OİK Ormancılık Raporu, 1985, s. 323).

1973 yılında "Orman Köyişleri Genel Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği"nin, 1974 yılında da "Orman Köyleri Kalkındırma Fonu Yönetmeliği"nin yürürlüğe girmesi ile ORKÖY, bir taraftan sosyo-ekonomik etkinlikler için temel alınacak etüd, plan ve projelerin hazırlanması işlemlerine, diğer taraftan da ülke düzeyinde faaliyet gösterecek birimlerin kurulması çabalarına girmiştir.

Bu çabalar sonucunda ORKÖY; 1981 yılı itibariyle ülke düzeyinde 25 bölge başmüdürlüğü, 45 başmühendislik, 32 etüd-plan ve proje heyeti, 128 proje mühendisliği ile çalışan bir kurum yapısına kavuşmuştur. On yıllık süreç içerisinde oluşturulan bir örgütsel yapı ile ORKÖY; 13632 köyü kapsayan 381 ilçenin "Orman Köylerini Kalkındırma Planı"nı, 1945 köy ile 30 ilçeyi kapsayan 3 "İl Planı"nı, 47 köyü kapsayan 38 ilçenin "Pilot Köy Planı"nı ve 26 adet "Sektörel Planı" hazırlamıştır. Ayrıca 1974-1984 yıllarını kapsayan on yıllık dönem boyunca, "Fon"a dayalı olarak faizli veya faizsiz, bireysel olarak 11.2 milyar, kooperatif olarak 3 milyar kaynak aktarımı yapılmıştır. Bunların yanında "hibe" şeklinde kaynak aktarımları da bulunmaktadır (Nasırlı, 1985, s. 47; Çağlar, 1986, s. 125-128).

ORKÖY'ün bu dönemine ait sosyo-ekonomik yaklaşımların değerlendirilmesi yapılacak olursa; 1970 yılında kurularak, yurt düzeyine yaygın hizmet veren ve başarılı uygulamaları ile 1980'li yıllara gelen ORKÖY, ülke ormancılık tarihinde, sosyo-ekonomik yaklaşımların en göze çarpıcı örneğidir. Köklü ve tek elden sorunlara eğilen bir kurum yapısına ulaşabilmiştir. İlk yıllarda etüd, proje ve planlama gibi temel çalışmalarda eksiklikleri olmasına rağmen, geçen yıllarla elemanların bu konularda yetişmesi ve uzmanlaşması ile bu sorun belli ölçüde giderilmiştir. Finansman sorunlarının çözümlenmesi ve kaynak aktarımının sürekliliğinin sağlanması için "Orman Köyleri Kalkındırma Fonu"nun kurulması ve uygulamaların bu "Fon" kaynaklarından yapılması çok yerinde bir yaklaşım olmuştur. ORKÖY açısından olumlu olan bu gelişmelere rağmen, şu eksikliklerde bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik ormancılık

sorunlarına, orman köylerinin kalkındırılması amacıyla yaklaşılmıştır. Oysa kalkındırma amaç değil, sosyo-ekonomik sorunların çözümünde araç olarak kullanılmalıydı. Öte yandan orman köylerindeki insanların, orman ve orman alanlarına yönelik istemleri sağlıklı bir şekilde algılanamamıştır. Tarım yapmak için toprağa istemi olan ve bunun için açmacılık yapan, hayvanlarını otlatmak için mera istemi olan ve bunun için ormanda otlatma yapan, ısınmak ve pişirmek için odun istemi olan ve bunun için kaçak orman emvali kesen orman köylüsünün istemleri yeterince dikkate alınmamış, bunun yerine genel ekonomik istemler ön plana alınmıştır. Bu istemleri olan orman köylüsünün orman ve orman alanları ile olan organik bağı kopartılmaya çalışılmıştır. Bunu kalkınma planlarında yer alan "Tip Projeler" doğrulamaktadır. Besi ve süt sığırcılığı, besi ve yumurta tavukçuluğu, arıcılık, ev ve el sanatları uğraşları ile ekonomik getiri sağlayacak ürünler elde edilmesine rağmen pazarlama mekanizması kurulamamış, uygulamaya konulan projelerde üretim sürekliliği sağlanamamıştır. Son olarak halkla ilişkiler mekanizması oluşturulmamış, halkla ilişkiler araçlarından yeterince yararlanılmamış ve katılımcı yaklaşım düşünülmemiştir.

4.2. II. ORKÖY Dönemi (1982 - 1991 Yılları)

1982 yılında Bakanlar Kurulu kararı Genel Müdürlük düzeyinden Daire Başkanlığı düzeyine indirilen ve Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlanan ORKÖY, 1984 yılında 212 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan reorganizasyon sonucunda, ormancılık örgütü dışındaki bir kurum olan "Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü" bünyesine verilmiştir. Kurumun sahip olduğu bütün personel, araç - gereç ve binalar da belirtilen Genel Müdürlüğe devredilmiştir. Bu düzenlemelerden sonra bütün taşra teşkilatı lağvedilen ORKÖY hizmetlerini, "Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı İl Müdürlükleri"ndeki", "Destekleme Şube Müdürlükleri" aracılığıyla yapılan kaynak aktarımları biçiminde sürdürmüştür (Çağlar, 1986, s. 153; Tolunay, 1992a, s. 17).

ORKÖY bu şekilde ucuz harcanması (!) şu sonuçları doğurmuştur: "Kurum etkinliği kaybetmiştir. 1970'deki kuruluş temelinden sapmalar olmuştur. Orman köylerinin sorunlarına, ova köylerinin sorunları gibi basit bir düşünce sistemiyle yaklaşılmış, sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarının kaynağına inmek yerine, uzaklaşılması tercih edilmiştir. Süresi biten ve yenilenmesi gereken "Kalkınma Planları" yeniden ele alınıp düzenlenememiştir. En alt idari birim olan "Proje Mühendislikleri"nin kaldırılması neticesinde orman köylüsü ile kurulan doğrudan diyalog koparılmış, uygulamaların etkinliği ve verimliliği azalmıştır. Sonuç itibariyle ORKÖY ormancılık dışı bir kurum içerisinde erimeye başlamış ve sosyo-ekonomik ormancılık sorunları artarak, yığınlaşmıştır.

5. SOSYAL ORMANCILIKTA ORKÖY, ORKÖY'DE SOSYAL ORMANCILIK

Gerek dünyada ve gerekse ülkemizde yürüttüğü uygulamalar açısından sosyal ormancılık, insanları orman ile bir bütün olarak görmekte, insanların orman ve orman alanlarına yönelik istemlerini temel olarak, sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarını ORMAN-ORMAN TEŞKİLATI-ORMAN KÖYLÜSÜ üçleminde çözmeye çalışmaktadır. Mer'a ıslah çalışmaları, yem bitkileri tarımı ve agroforestry üretim sistemleri ile, orman köylüsünün otlatma ve yem gereksinimi karşılanmakta; yenilebilir mantar yetiştiriciliği, meyva ve orman yan ürünü veren ağaç türleri uygulamaları ile orman köylüsünün beslenme gereksinimi karşılanmakta; çevre ağaçlandırmaları, kavakçılık, yakacak ve yapacak odun üretim ve tüketim dengesini kuran toplum ormancılığı modeli ile orman alanlarından köylü faydalanması düzenlenmekte; işgücü arz - talep dengesini kuran modellerin ele alınması ile ormancılıkta düzenli ve verimli işgücü kullanılmaktadır. Ayrıca ele aldığı sosyal ormancılık modellerini orman köylülerine götürme şekli ve kullandığı halkla ilişkiler mekanizması, sosyal ormancılık uygulamalarını farklı bir boyut vermektedir (Pandey ve Yadama, 1990; Arnold 1991, s. 5).

Sosyal ormancılığın bu şekilde belirtilen özellikleri ve bu ad altında yapılan çalışmalar, ORKÖY daha önceki dönemlerdeki eksikliklerini yakalayabilmektedir. Sosyal ormancılık orman köylülerinin kalkındırılması amacını ön plana çıkarmamakta, bunun yerine orman köylüsünün sorunlarına eğilerek orman ve orman alanlarına yönelik istemlerini dikkate almakta ve bu istemlere göre çözümler üretmektedir. Bunun yanısıra orman köylüsünün kalkındırılması, sosyal ormancılık uygulamalarında bir amaç değil, bir araç olarak yer almaktadır. Sosyal ormancılık orman köylerine yeni kırsal uğraşı düzenlerini (besi ve süt inekciliği, besi ve yumurta tavukçuluğu, arıcılık vs.) sokmaktan ziyade, orman köylüsünün orman ve orman alanları ile var olan organik bağını düzenlemeyi ve iyiye götürmeyi hedeflemektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

1991 yılında Orman Bakanlığı'nın yeniden kurulması ile Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) bu bakanlık bünyesinde tekrar yerini almıştır. Dikkat edilirse burada, Orman Bakanlığı'nın yeniden kurulduğu, ORKÖY'ün ise bu bakanlık içerisinde tekrar yerini aldığı belirtilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi ORKÖY, bu düzenleme yapılana kadar kapatılmamış, fakat ormancılık dışı bir kurum içerisinde etkisiz ve verimsiz hale gelmiştir. Bugün ORKÖY, Orman Bakanlığı çatısı altında yeni bir örgüt yapısı oluşturma çabası içerisindedir. Yine bugünkü durum itibariyle Türk Ormancılığının sosyo-ekonomik yaklaşımlar açısından en büyük

sorunu ORKÖY'ün şekillenmesi ya da şekillendirilmesidir. Zira ORKÖY, öyle bir kurum yapısına ulaşmalıdır ki, sosyo-ekonomik kırsal ormancılık sorunlarına köklü çözümler getirebilsin ve üretebilsin. ORKÖY'ün etkisiz ve verimsiz hale getirildiği tarihten itibaren yaklaşık 10 yıl geçmiştir. Bu süre içerisinde, ülkede var olan orman köylerinin sorunları farklılaşmasa bile dinamizmi değişmiştir. Ayrıca orman köylerinde sosyal, ekonomik ve demografik birçok değişiklikler yaşanmıştır. Yıllar önce yapılan etüd - envanter verilerine dayalı olarak hazırlanan kalkınma planları, güncelliğini ve önemini yitirmiştir. Planlama metodları ve tekniklerinden yeni gelişmeler olmuştur. Yeni personel yetiştirilmediğinden, uzmanlaşmış personel sayısı azalmıştır. Etüd, envanter, planlama ve proje hazırlama konularını bilen eleman sayısı neredeyse kalmamıştır. Elde mevcut olan istatistiki bilgilerin çoğu güncellikten uzaktır.

Bu nedenle bugün öncelikle ele alınması gereken konu; ORKÖY'ün yukarıda belirtilen eksikliklerini gidererek, sosyal ormancılık uygulamalarını yapan bir Genel Müdürlük yapısına kavuşturulmasıdır. Bu bağlamda bugünkü durum itibariyle gerek sosyal ormancılık konusu ve gerekse sosyal ormancılık uygulamalarını yapacak bir Genel Müdürlük olarak ORKÖY için şu öneriler sıralanabilir:

(1) Özellikleri, nitelikleri ve sorunları gereği, Türk Ormancılığının sosyo-ekonomik yaklaşımlara ve uygulamalara gereksinimi vardır. Geçmişte bu tür yaklaşım ve uygulamalar gözardı edilmemiş, fakat inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Orman Bakanlığı ve bu bakanlığın, bünyesinde görev yapan bütün kişiler, sosyo-ekonomik yaklaşımlar olmadan Türkiye'de planlı, rasyonel, teknik ormancılığın yapılamayacağı bilincinde olmalıdır.

(2) Bugünden itibaren, Türk Ormancılığının yarınında yapılacak ve uygulanacak sosyal yaklaşımların adı "SOSYAL ORMANCILIK" olmalıdır. Zira bugüne kadar yapılan ve bundan sonra yapılacak bütün sosyal yaklaşımların temel nedeni, ülkede var olan sosyo-ekonomik kırsal ormancılık sorunlarıdır; 10 milyon nüfusla 17.000 orman köyünde yaşamlarını sürdüren orman köylüsünün, orman ve orman alanlarıyla olan ilişkisinin bozukluğudur, çarpıklığıdır. Bu ilişkinin düzenlenmesinin ve sosyo-ekonomik kırsal ormancılık sorunlarının ortadan kaldırılmasının yolu ise "SOSYAL ORMANCILIK"tır.

(3) Türk Ormancılığında sosyal yaklaşımları yapacak ve uygulayacak ya da sosyal ormancılık çalışmalarını yürütecek örgütlenmiş bir kuruma, sosyo-ekonomik kırsal ormancılık sorunlarının çözülmesi aşamasına kadar gereksinim duyulacaktır. Bu kurum, kesinlikle ülkede var olan ormancılık örgütü içerisinde yer almalıdır. Çünkü orman köylüsünün sorunlarını, ancak ormancılık eğitimi almış ve ormancılık mesleğini icra eden kişiler bilebilir. Ormancılık dışı bir örgüt içerisinde yer alacak kurum, etkin ve verimli olamayacağı gibi, orman köylerinin sosyo-ekonomik sorunlarını kav-

rayamaz ve çözümler getiremez. Bu açıdan ORKÖY'ün, Orman Bakanlığı içerisinde yeniden kurumlaşmaya gitmesi sosyal ormancılık açısından sevindirici bir gelişmedir. İleride yaşanılabilecek reorganizasyonlarda, Türk Ormancılığının bugünkü sorunları nedeniyle, her zaman ORKÖY gibi bir kuruma gereksinim duyacağı unutulmamalı ve bu kurumun ucuz harcanmasına meydan verilmemelidir.

(4) Bugünlerde Orman Bakanlığı çatısı altında yeniden kurumlaşma çabalarını sürdüren ORKÖY'ün çalışma yapısı ve temeli "SOSYAL ORMANCILIK" kavramı üzerine oturtulmalıdır. Çünkü sosyo-ekonomik sorunlarının özellikleri gereği, ancak sosyal ormancılık adı altında yapılan çalışmalar ülkemize ve ormancılığımıza hizmet edebilir. Daha öncede belirtildiği gibi, ORKÖY'ün 1970'li yıllardan 1980'li yıllara kadar en verimli çalıştığı dönem süresince elde ettiği başarılara rağmen, eksiklikleri, hatta başarısızlıkları da vardır. Bu eksiklikleri ve başarısızlıkları, sosyal ormancılık adı altında yapılan çalışmalar ve uygulamalar yakalayabilmiştir. Öte yandan, ORKÖY'ün kuruluş temelinin atıldığı 21 Şubat 1970 tarihinden sonra, 1970'li yılların ortalarında Dünya Ormancılığında sosyo-ekonomik kırsal ormancılık sorunlarının çözümü için yeni politika ve stratejilerin ele alındığı ve bunların, özellikle ülkemizle benzer ormancılık sorunları olan ülkelerde uygulamaya konulduğu gözlenmektedir (Arnold, 1991, s. 1). Sosyal ormancılık adı altında yapılan bu uygulamalarda, bugüne kadar elde edilen deneyimler büyüktür ve ülkemiz için anlamlıdır. Dünya Ormancılığının elde ettiği bu deneyimlerden yararlanmamız ve ORKÖY'ü bu yönde şekillendirmemiz kaçınılmazdır. Tüm bunların yanında, ORKÖY'ün klasik bir banka gibi kredi veren bir kuruluş yapısından kaçındırılması ve sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarına köklü çözümler getirebilmesi, ancak sosyal ormancılık adı altında yapılan uygulamalarla mümkün olabilir. Zira basit kaynak aktarımları ile bu alanda hizmet eden Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri vs. gibi kurumlar ülkemizde bulunmaktadır. Bu açılardan ORKÖY; amaçları ve hedefleri, doğrudan doğruya sosyo-ekonomik kırsal ormancılık sorunlarına yöneltilmiş ve SOSYAL ORMANCILIK UYGULAMALARI yapan bir kurum olmalıdır (Tolunay, 1992b, s. 14).

(5) Sosyal ormancılık uygulamalarını yapan bir kurum yapısıyla şekillendirilen ORKÖY, ele aldığı sosyal ormancılık modellerini, sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarından ve orman köylüsünün istemlerinden yola çıkarak oluşturmalı ve kurmalıdır. Ayrıca orman köylüsünün kalkındırılması hedefi, bu uygulamalarda bir amaç olarak değil bir araç olarak yer almalıdır. Zira 10 milyon orman köylüsünü kalkındırmak Orman Bakanlığının görevi değil, devletin kendisinin ve bu alanda görev yapan diğer kurumların görevidir. ORKÖY'ün görevi; sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarını çözmek olmalıdır ve bu amacı esas alarak hizmet etmelidir. Bu açıdan ORKÖY'ün kuracağı sosyal ormancılık modelleri, sadece mevcut veya yeni kırsal uğraşı

düzenlerini (Besi ve Süt İnekçiliği, Besi ve Yumurta Tavukçuluğu, Arıcılık, Ev ve El Zanatları vs.) orman köylüsüne götüren ve geliştiren modellerden değil, sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarının bizzat kendisi olan tarla açma, ormanda otlatma, ısınma ve pişirme gereksinimi için kaçak kesim yapma vs. gibi sorunları ortadan kaldıran modeller ya da bu modellerin kombinasyonu olmalıdır.

(6) Bugün ele alınması gereken en önemli konulardan birisi de, ORKÖY'ün etkisiz ve verimsiz hale gelmesinden sonra (1982 Yılı) oluşan kayıplarının giderilmesidir. Zira ORKÖY etkinliğini ve verimliliğini yitirdikten sonra; planlama ve proje analizi konularında uzmanlaşmış personeline sahip çıkamamış ve bu konuda yeni personel alarak bunların uzmanlaşmasını, imkansızlıklar nedeniyle sağlayamamıştır. Sonuçta, hazırlanması gerekli planlar hazırlanamamış ve revizyonu gereken planların revizyonu yapılamamıştır. Ayrıca, bugün var olan planlarla birlikte, etüd-envanter çalışmaları ile derlenen istatistiki bilgiler güncelliğini yitirmiştir. Bu nedenle, bugün öncelikle ele alınması gerekli konuların başında; sosyal ormancılık uygulamalarını yürütecek bir kurum olan ORKÖY kadrolarının boş bırakılmaması, yeni elemanlarla takviye edilmesi ve en önemlisi de bu elemanlarının eğitimlerinin sağlanmasıdır. ORKÖY kadrolarında görev yapacak bu elemanların eğitimi için "SOSYAL ORMANCILIK EĞİTİM MERKEZİ" adı altında bir eğitim merkezinin oluşturulması düşünülmelidir. Bu merkezdeki eğitim konuları; "Sosyal Ormancılıkta Temel İlke ve Kavramlar, Kırsal Kalkınma, Planlama ve Proje Analizi, Etüd-Envanter Yöntemleri" gibi konular olmalıdır. Ülkemizde var olan Orman Fakültesi öğretim üyesi kadrolarından da bu amaçla yararlanılması düşünülmelidir. Eğer bu öneri gerçekleştirilirse, hem ORKÖY'ün sosyal ormancılık uygulamalarını yapan bir Genel Müdürlük yapısını kavuşturulması sağlanır, hem de bu merkezde eğitim gören elemanlarla sosyal ormancılık uygulamaları için yetersiz olan eğitimli ve uzman eleman sayısı artırılmış olur.

(7) Sosyal ormancılık uygulamalarını yürütecek kurum olan ORKÖY için bugün yapılması ve ele alınması gerekli diğer bir konu; güncelliğini kaybetmiş istatistiki bilgilerin bir kenara bırakılarak, yeni etüd ve envanter çalışmaları ile güncel istatistiki bilgilerin elde edilmesidir. Elde edilecek bu yeni istatistiki bilgiler, ülkemizin toplam orman köyü nüfusunu ve orman köyü sayısını sağlıklı olarak verebilmeli ve gerekiyorsa orman köyü tanımları bilimsel esaslar çerçevesinde yeniden gözden geçirilmeli, orman ve orman alanları ile doğrudan doğruya karşılıklı iletişimi bulunmayan köyler, orman köyü kapsamı dışında tutulmalıdır. Ayrıca sosyal ormancılık uygulamalarının şekli ve yöntemi ile ele alınacak modellerin ortaya konması açısından, bölgesel bazda yapılacak çalışmalarla, orman köylerinin sorunları analiz edilmeli ve bu sorunların orman alanlarına ne şekilde yansıdığı ortaya konmalıdır. Örneğin Artvin'de-

ki bir orman köyünün sorunları ile, Muğla'daki bir orman köyünün sorunları farklı farklıdır. Bu bağlamda daha önceki yıllarda yapılmış ve bugünkü haliyle güncelliğini yitirmiş olan "ORKÖY HİZMETLERİNDE ÖNCELİK SIRALAMASI" çalışması yeniden ele alınmalı ve sosyal ormancılık uygulamaları; en yoğun sosyo-ekonomik ormancılık sorunlarının olduğu ve en büyük fayda maksimizasyonunun sağlanacağı orman köylerinden başlamalıdır. Bugün gelişmiş bir planlama tekniği olan ve ülkemizin çeşitli ormancılık çalışmalarında uygulaması yapılmış bulunan "ELECTRE" tekniği ile bu işlemi yapmak olanaklıdır (Türker, 1986, s. 11).

KAYNAKÇA

ARNOLD, J. E. M., 1991. Community Forestry (ten years in rewiew). Food And Agriculture Organization of The United Nations, Community Forestry Note: 7, Roma - Italy.

ÇAĞLAR, Y, 1986. Türkiye'de Orman Köylerinin Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler. Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, MPYN: 340, Ankara.

DPT, 1985. ÖİK Ormancılık Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, DPTYN: 2006, ÖİKYN: 310, Ankara.

NASIRLI, C, 1985. ORKÖY Yatırımlarının Milli Ekonomiye ve Ormanların Korunmasına Katkısı. Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl: 22, Sayı: 5, Ankara.

OHE, W, 1991. Socio-ekonomic Surveys as an Essential Source of Basic Information for Deciding on Social Forestry Activities in Forest Villages, Kırsal Kalkınma ve Halk Ormancılığı Semineri Tebliği, Ankara.

PANDEY, S. ve YADAMA, G, 1990. Conditions for Local Level Community Forestry Action. Mountain Research and Development, Vol: 10, No: 1, Davis - USA.

TOLUNAY, A, 1991. Sosyal Ormancılık Nedir?, Araştırma Bülteni, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları, Yıl: 1991, Sayı: 110, Ankara.

TOLUNAY, A, 1992a. Türk Ormancılığında Sosyal Yaklaşımlar ve ORKÖY ile Sosyal Ormancılığın Çeşitli Açılardan Analizi. Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl: 29, Sayı: 1, Ankara.

TOLUNAY, A, 1992b. Neden Sosyal Ormancılık ve Nasıl Bir ORKÖY, Orman Bakanlığı Dergisi, Yıl: 42, Sayı: 495, Ankara.

TÜRKER, A, 1986. Ağaçlandırmalarda Çok Ölçütlü Karar Verme, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Ekonomisi Programı Doktora Tezi, (Orjinalinden Çoğaltma), İstanbul.